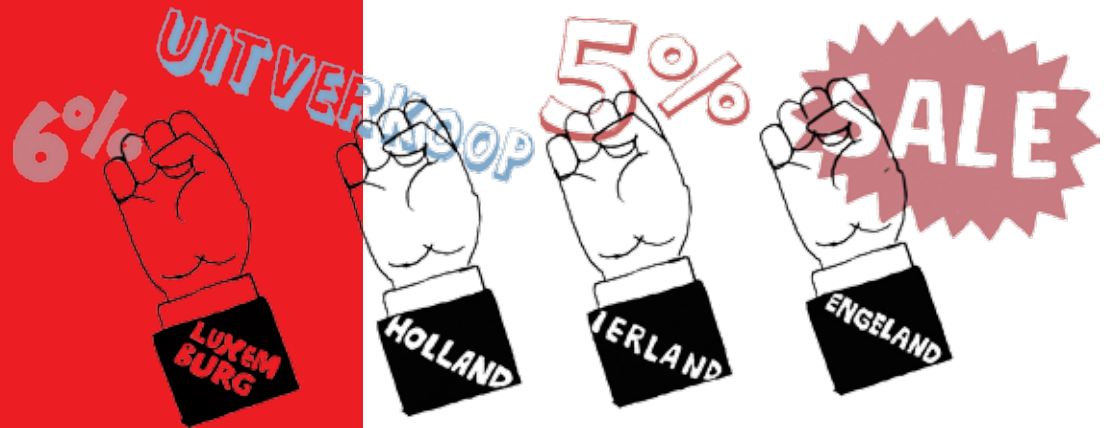

INTERNATIONALE BELASTINGSTRIJD

ZORGEN BELASTINGPRIKKELS
WEL VOOR INVESTERINGEN IN
DE REËLE ECONOMIE?

'Wij geloven dat de wereldwijde neerwaartse spiraal ten gevolge van fiscale voordelen voor bedrijven moet worden beteugeld door meer internationale fiscale samenwerking om een einde te maken aan onnodige verliezen van belastinginkomsten. Ondanks dat elk land verantwoordelijk is voor zijn eigen belastingstelsel, voelen alle landen de impact van het belastingbeleid van anderen.'

Independent Commission for the Reform of International Corporate Taxation, 2015.

Landen vechten om investeringen en zetten belastingvoordelen als wapens in. Met lucratieve regelingen verlagen regeringen meer en meer belastingen voor multinationals, de zogeheten 'race to the bottom' of neerwaardse spiraal - met als gevolg dat die bedrijven over een breed scala aan ontwijkingsmogelijkheden in Europa beschikken. Zo zetten multinationals vaak ingewikkelde eigendoms- en financieringsstructuren op om hun belastingdruk in extreme mate te verkleinen. Brievenbusfirma's spelen hierin een centrale rol. De vraag is: zorgen al die belastingprikkelers wel voor investeringen in de reële economie? En: hoe houdbaar zijn de aannames van overheden over die prikkelers? Al met al blijkt dat meer te kosten dan het oplevert.

VRIJSTELLINGEN EN SLUIPRUTES

Terwijl overheden elkaar proberen af te troeven, maken bedrijven gretig gebruik van alle uitzonderingen en vrijstellingen die hen in verschillende landen worden aange-reikt. Lagere belastingtarieven voor bedrijven is een voor de hand liggende keuze voor veel landen - met gevolgen voor ongelijke lasten voor burgers en bedrijven (zie factsheet 1). De belastbare winst van bedrijven te verkleinen is een ander belastingwapen. En hoewel beleid in de loop der jaren enigszins is aangepast en sommige sluiproutes zijn afgesloten, kunnen bedrijven nog steeds rekenen op ingewikkelde en ontransparante rulings op het gebied van winstbelasting, verdragen, brievenbusfirma's en andere uitzonderingen. Bovendien blijken maatregelen die de loopholes moeten dichten maar gedeeltelijk te werken. Zowel de Europese Unie (EU) als de Organisatie voor Economische Samenwerking (OESO) maken actieplannen om gezamenlijk belastingontwijking en -ontduiking aan te pakken. Deze plannen worden echter ondergraven door een sterke politieke wil om de belastingconcurrentie tussen landen voort te zetten.

KUNSTMATIG SCHUIVEN

Neem de controversiële innovatieboxen of patentboxen, maatregelen die deel zijn van de belastingsystemen in Nederland en andere Europese landen. Deze boxen zijn bedoeld als stimuleringsmaatregel: de winsten die bedrijven uit octrooien of patenten genereren, worden tegen een laag tarief belast. Nederland verlaagde in 2010 dit tarief van 10 naar 5 procent: over winst die voor tenminste 30 procent ontleend is aan octrooien hoeft een bedrijf maar 5 procent belasting te betalen (ten opzichte van het wettelijke tarief van 25 procent). De Innovatiebox kost de Nederlandse overheid geld – het levert immers minder belasting op. Begin 2015 bracht het ministerie van Financiën cijfers naar buiten die laten zien dat het aantal Innovatiebox-gebruikers van 2010 tot 2012 verdubbelde van 910 naar 1.841. Het verlies aan bijbehorende overheidsinkomsten nam navenant toe: van ongeveer 345 miljoen euro naar 852 miljoen euro per jaar. Ook laten de cijfers zien dat maar 11 procent van die Innovatiebox-gebruikers grote bedrijven (met meer dan 250 medewerkers) waren, terwijl zij wel 60 procent inkomsten van de kosten van de stimuleringsmaatregel.

Het doel van deze maatregel is dat bedrijven meer aan innovatie doen – gebeurt dat ook? Onlangs deed de Europese Commissie statistisch onderzoek naar het effect van patentboxen in Europa. Zij concludeerde: 'Het bestaan van patentboxregelingen stimuleert multinationals om internationaal met patenten te verschuiven, zonder dat er een werkelijke toename van het aantal uitvinders of een verplaatsing van onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten plaatsvindt. We zien dat er een negatieve relatie is tussen de grootte van het belastingvoordeel en lokale onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten. Dit suggereert dat de effecten van patentboxen hoofdzakelijk van fiscale aard zijn.' Met andere woorden: deze maatregelen leiden vaak niet tot innovatie. Ze zijn vooral een instrument waarmee bedrijven kunstmatig met hun winsten kunnen schuiven en optimaal gebruik kunnen maken van het belastingvoordeel.

VERWAARLOOSBARE TOEVOEGING

Het is de vraag of de voortdurende concurrentiestrijd tussen landen echt buitenlandse investeringen aantrekken. Inderdaad is dat het geval voor kleine landen als Nederland en Luxemburg die in verhouding veel investeringen

aantrekken – wij zelfs twintigmaal meer dan het bruto binnenlands product. De kwaliteit van deze investeringen is echter niet om over naar huis te schrijven. Het grootste deel van deze ‘investeringen’ is er primair op gericht om geld door te sluiten. Met een verwaarloosbare toevoeging aan de economie (zie factsheet ‘Nederland: paradijs voor belastingontwijkers’). Bovendien verdwijnen deze investeringen net zo snel als ze zijn gekomen, mocht een ander land een gunstiger prikkel aanbieden. Het omgekeerde is ook zichtbaar. Dat wil zeggen: hoogwaardige investeringen met banen, een langetermijnplanning en veel relaties met de lokale economie laten zich maar weinig gelegen liggen aan dergelijke belastingvoordelen. Ook het IMF bevestigt dit: ‘Belasting is geen significante element van vestigingsoverwegingen van buitenlandse bedrijven.’

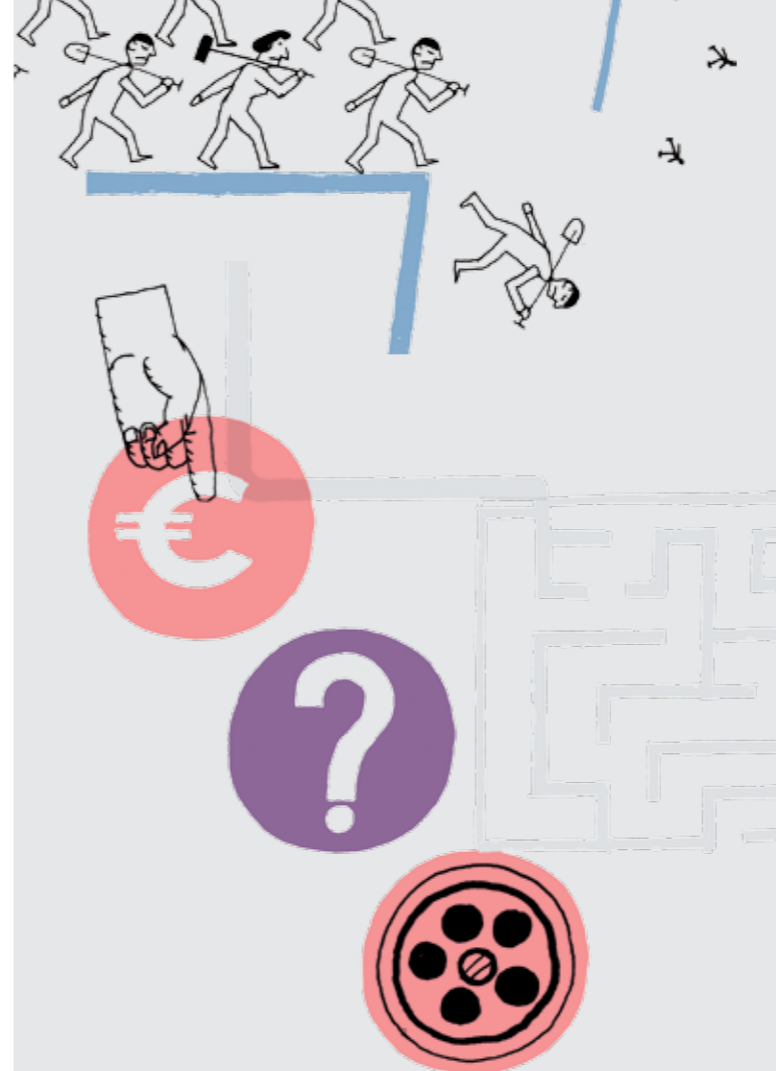
VERLOREN GELD

Regeringen die lucratieve regelingen aanbieden en belastingssystemen met innovatieboxen, rulings, steeds lagere tarieven en andere vrijstellingen: het lijkt nauwelijks iets op te brengen en vooral geld te kosten. Volgens de UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) verliest de Europese Unie 150 miljard euro per

jaar door belastingontwijking. Ook buiten Europa lijden overheden verlies. Zo berekende een recent rapport van ActionAid dat fiscale prikkels voor bedrijven tot een jaarlijks verlies van 5,8 miljard dollar leiden in Ghana, Nigeria en Senegal bij elkaar. De UNCTAD berekende in 2015 dat ontwikkelingslanden 100 miljard dollar aan inkomsten verliezen door belastingontwijking door multinationals – volgens de UNCTAD zelf een conservatief cijfer. Waar ook ter wereld: een overheid die inkomsten verliest, zal deze moeten compenseren door de lasten voor burgers te verzwaren of te bezuinigen op publieke voorzieningen.

KORTOM ...

Wanneer Nederland in 2016 voorzitter is van de EU, heeft het de kans om zich in te zetten tegen deze schadelijke concurrentiestrijd tussen de Europese landen. In plaats daarvan moet er voor bedrijven in de EU een geharmoniseerde basis komen voor de belastinggrondslag (de maatstaf waarop een belasting is gebaseerd), gecombineerd met een minimumtarief voor winstbelasting die geschuif met winsten overbodig maakt.

BRONNEN

ActionAid, *The West African Giveaway: Use & Abuse of Corporate Tax Incentives in ECOWAS*, 2015

Europese Commissie (IPITS Working Papers on Corporate R&D and Innovation – No 6/2015) *Patent Boxes Design, Patents Location and Local R&D*, 2015, p. 18.

ICRIT, *Declaration of Independent Commission for the Reform of International Corporate Taxation*, 2015

Ministerie van Financiën, *Kamerbrief Gebruik innovatiebox 2010-2012*, januari 2015

Murphy, R. *Closing the European Tax Gap*, 2012

SOMO, *50 shades of tax dodging*, 2015

Tax Justice, *Ten Reasons to Defend the Corporation Tax*, 2015

Tidiane Kinda, *The Quest for Non-Resource-Based FDI: Do Taxes Matter?*, IMF Working Paper 14/5, 2013

UNCTAD, *World Investment report 2015*, 2015, p. 200

Deze factsheet is onderdeel van een reeks over de schadelijke gevolgen van belastingontwijking door multinationals en de rol van Nederland als belastingparadijs. Ze bevat aanbevelingen die Nederland aansporen tot actie als voorzitter van de Europese Unie in de eerste helft van 2016. Andere sheets in dezelfde reeks gaan over Belastingongelijkheid, Schimmige praktijken en Paradijs voor ontwijkers

WAT KUN JIJ DOEN?

Teken hier voor een eerlijk belastingstelsel.

COLOFON

TITEL Internationale belastingstrijd

DATUM December 2015

AUTEUR SOMO

COPY EDITOR Barbara van Male

LAY-OUT DESIGN GETLOS design & fotografie

TEKENINGEN www.milo.nu

ISBN/EAN 978-94-6207-081-3

Voor vragen en opmerkingen, neem contact op met info@somo.nl

Deze publicatie is mogelijk gemaakt met financiële steun van Oxfam Novib. SOMO is exclusief verantwoordelijk voor de inhoud van de publicatie en de wijze waarop deze gebruikt wordt.